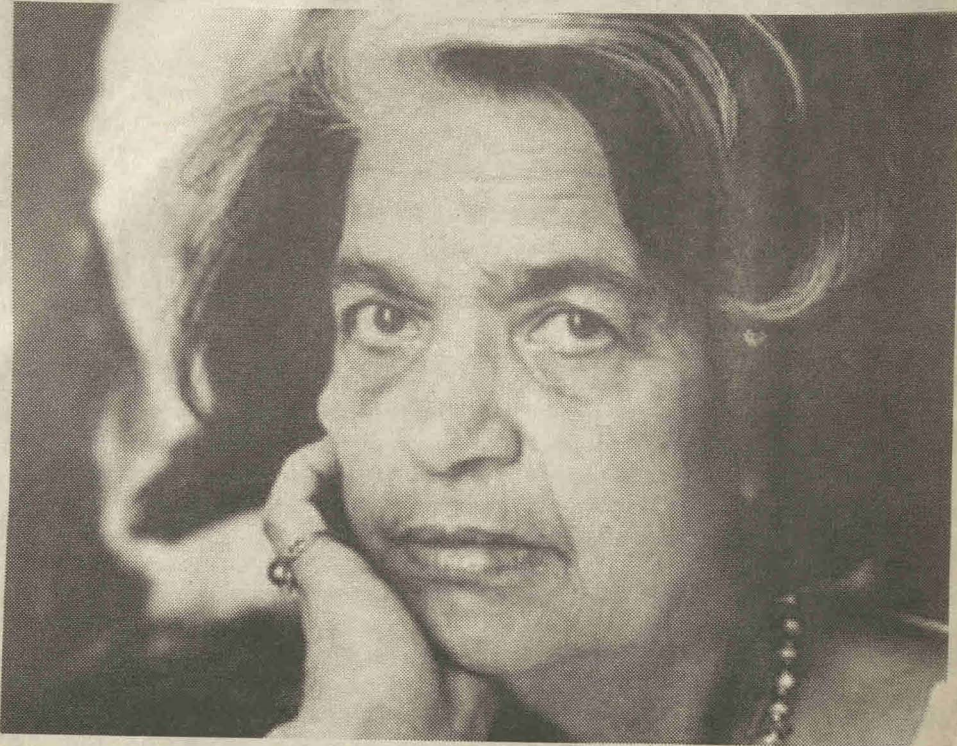

ΠΑΡΑΘΥΡΟ

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ/03

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗ ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΓΚΡΙΤΣΗ-ΜΙΛΛΙΞ

Οι γλυκύτετοι
Τατιάνα
και Ροζέ

Με αφορμή το θάνατο της μεγάλης ελληνίδας πεζογράφου που συνέδεσε τη ζωή και το έργο της με την Κύπρο, ο Π. Παιονίδης μας παραχώρησε προς δημοσίευση το πιο κάτω κείμενο από την ανέκδοτη συλλογή "Η μικρή μου πινακοθήκη". Η Τατιάνα και ο Ροζέ Μιλλιέξ έζησαν στο νησί μας από το 1959 μέχρι το 1971, όταν ο Ροζέ διορίστηκε στο εδρά Γαλλικό Μορφωτικό Κέντρο. Στη διάρκεια της παραμονής αυτής, η Μιλλιέξ, ανάμεσα στις άλλες ενέργειές της αρθρογραφούσε εκτενώς στον κυπριακό τύπο.

Η γλυκύτατη Τατιάνα κι ο Ροζέ Μιλλιέξ ήρθαν στο νησί όταν όλα ήταν ακόμα εν "τη γενέσει" τους. Σε όλα, έτσι τουλάχιστον πιστεύω, υπήρχε τότε, όταν γενιόταν το ανεξάρτητο κράτος, μια αθωότητα. Παρά τις διαψεύσεις, παρά την κατάρρευση του ονείρου της ένωσης, τη ζωή διαπερνούσε μια πνοή αισιοδοξίας. Γίνονταν ή μπορούσαν να γίνουν πράγματα. Κι όταν ο Ελληνομαθής Γάλλος με την εκατόν καρατίων Ελληνίδα σύντροφό του Τατιάνα κατάπλευσαν στο νησί, άρχισαν να γίνονται πράγματα. Διψασμένο το χώμα της Κύπρου για βροχή, απορροφούσε λαίμαργα τον γόνιμο λόγο του Πολιτιστικού Ακολουθού της Γαλλικής Πρεσβείας και την πνευματική ομορφιά της Τατιάνας του. Ροζέ και Τατιάνα ήταν ένα καταπληκτικό δίδυμο, ήταν μια θεία ευλογία για εκείνους τους καιρούς. Το πολιτιστικό κέντρο της Γαλλικής Πρεσβείας είχε γίνει ένας ναός στο κέντρο της Λευκωσίας, που μεταλαμπάδευε όχι απλώς κουλτούρα αλλά και αξίες της ζωής. Τότε δεν υπήρχαν στο νησί σурματοπλέγματα, πράσινες γραμμές, πρόσφυγες και αγνοούμενοι. Κι έτσι, ο Μασσαλιώτης διπλωμάτης με τον αθεράπευτο έρωτα προς οτιδήποτε θύμιζε Ελλάδα, όργωνε πεζοπόρος απ' άκρη σ' άκρη το νησί. Δεν υπήρχε χωριό που να μην τον γνώριζε, δεν υπήρχε καφενείο χωριού που να μην τον είχε φιλοξενήσει, μ' εκείνο τον πατροπαράδοτο τρόπο που θέλει τον καφετιζή να πηγαινοέρχεται με κεραστικά από τον καθένα ξεχωριστά και να διαλαλεί μάλιστα "Από τον Τσοουλή, από τον Σταυρή, από τον Χριστόδουλο, από τον Θεοκλή, από τον Αρίσταρχο" και πάει λέγοντας.

Με τον ίδιο τρόπο δεν υπήρχε εκκολλαπτόμενος τότε άνθρωπος των γραμμάτων, εκκολλαπτόμενος συγγραφέας, ζωγράφος, μουσικός, ηθοποιός, που να μη είχε πάει σαν σε προσκύνημα στους Μιλλιέξ για να πάρει την συμβουλή τους, τη βοήθειά τους. Πόσοι και πόσοι δεν πήραν μαζί με τις ευχές του Ροζέ τον δρόμο προς τη Γαλλία και τα πάνεπιστήμά της. Πόσοι και πόσοι σημερινοί, καταξιωμένοι καλλιτέχνες δημιουργοί δεν χρωστούν στον Ροζέ Μιλλιέξ την αναρρίχηση τους στις κορυφές.

Πόσους και πόσους αξιολογούς πνευματικούς ανθρώπους της Ελλάδας δεν γνωρίσαμε εκείνα τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας. Όντας προσωπικοί φίλοι των Μιλλιέξ, κατάλυαν στο

σπίτι τους κάπου κοντά στο Μουσείο, σ' ένα αδιέξοδο γεμάτο λουλούδια και αρώματα από γιασεμιά.

Όταν κτύπησε η Χούντα, δέχτηκαν κατάκαρδα το βόλι κι οι Μιλλιέξ. Η Τατιάνα ήταν απαρηγόρητη. Μιλούσε με τις ώρες στο τηλέφωνο με το Παρίσι, με φίλους που το είχαν σκάσει. Υπήρχαν όμως κι άλλοι πολλοί ακόμα φίλοι που είτε είχαν συλληφθεί και βρίσκονταν στα μπουντρούμια της ασφάλειας είτε κυκλοφορούσαν παράνομοι με την ψυχή στο στόμα. Πέταξε και στο Παρίσι η Τατιάνα και μας έφερε πίσω το παθιασμένο μήνυμα του Μίκη Θεοδωράκη που μόλις είχε φύγει από τα νύχια των συνταγματαρχών.

Πέρασαν τα χρόνια, οι Μιλλιέξ στην μεταχουντική Αθήνα, στον φυσιολογικό τους χώρο. Κι όμως ζούσαν σε "τεντωμένο σχοινί". Όλη τους η σκέψη, όλη τους η έγνοια ήταν στραμμένη στην αιμάσσοουσα Κύπρο. Η Τατιάνα, η ωραία Τατιάνα με τα χαρακτηριστικά μιας Μεξικάνας καλλονής, είχε βαλθεί να κινητοποιήσει τον πνευματικό κόσμο της Αθήνας, να κάνει το δράμα του νησιού δικό τους προσωπικό δράμα.

Πώς να ξεχάσω τη βραδιά στη Βουλιαγμένη όταν ο Δημήτρης Χορν, που είχε αναλάβει τη διεύθυνση της Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης μας είχε προσκαλέσει να πάμε στο σκάφος του για να τα πούμε. Τον γνώριζε προσωπικά η Τατιάνα και του μετέφερε ήδη την πείρα ολωνών των Κυπρίων που βρέθηκαν στην Αθήνα εκείνες τις χρονιές μέρες.

Τα προγράμματα του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης ήταν εντελώς άσχετα με το ασήκωτο δράμα της Κύπρου, του Ελληνισμού. Μας είχε ορίσει ένα συγκεκριμένο σημείο στην παραλία της Βουλιαγμένης, θα πηγαίναμε εκεί μια ορισμένη στιγμή, θα ζητούσαμε από κάποιον οδηγό αυτοκινήτου να ανάψει και να σβήσει τα φώτα του και θάσπελλε την ατμόσφαιρα να μας πάρει. Έτσι κι έγινε. Όλα πήγαν μια χαρά κι εμείς τώρα στο σκάφος να διεκτραγωδούμε στον Χορν με την αριστοκρατική συμπεριφορά τα δεινά του νησιού. Εκκινούσε η Τατιάνα, συνέχιζε η Έλλη, συμπλήρωνα εγώ κι ο Χορν άκουγε, άκουγε κι αντί για απάντηση έπαιρνε στο τηλέφωνο υποδιευθυντές και τμηματάρχες κι έδινε οδηγίες. Μας είχε πει πως βρήκε τα αρχεία της ραδιοφωνίας άδεια, δεν υπήρχαν ούτε δίσκοι, ούτε κασέτες, καμιά αξία λόγου μουσική. Απ' εκείνη την μέρα η Τατιάνα θα αναλάμβανε τη διοργάνωση ειδικών προγραμμάτων

για την Κύπρο και γι' αυτό τον σκοπό θα συγκέντρωνε τριγύρω της τους Κύπριους που βρίσκονταν στην Αθήνα.

Το μερτικό του όμως στην εκστρατεία για το μαρτυρικό νησί είχε κι ο Ροζέ. Όπου και να πήγαινε και τα ταξίδια του προς την Γαλλία ήταν πολύ συχνά, την Κύπρο την είχε σε πρώτο-πρώτο πλάνο. Ένωθε 'τον εαυτό του απόστολο της ελληνικής δημοκρατίας.

Το σπίτι τώρα των Μιλλιέξ στην Αθήνα κάπου κοντά στο Πολυτεχνείο, στα Εξάρχεια, στην οδό Μετσόβου. Μπροστά μια απλόχωρη βεράντα όλο πράσινο, λουλούδια σε γλάστρες. Δεν τα περιποιείται όμως πια η Τατιάνα, δεν τα ποτίζει. Κάθεται απλώς η καλή φίλη, η μεγάλη πεζογράφος, ένα από τα πρώτα ονόματα της νεώτερης ελληνικής πεζογραφίας σε μια πολυθρόνα όλο μαξιλάρια, τα κοιτάζει και τα χαϊδεύει με το βελούδινο βλέμμα της. Η σκέψη της είναι ορθή, όλο σφρίγος, η φωνή όμως έσβησε. Μια πάθηση στους τένοντες της αφαιρέσει τη φωνή και τη δυνατότητα της επικοινωνίας. Τα χέρια της σφιγγουν τα χέρια των αγαπημένων προσώπων και τα σφιγγουν πολύ δυνατά. Τα χέρια και τα μάτια ποτέ δεν γερνούν, λέει και ο ποιητής.

Ο Ροζέ ακούραστος, αν και τα δικά του προβλήματα δεν είναι λίγα, στέκει ή κάθεται συνέχεια καραούλι τριγύρω της με το γλυκό χαμόγελο μόνιμα στα χείλη.

Όταν τηλεφωνάμε και στο ακουστικό έρχεται η μελωδική φωνή του ακριβού φίλου κι εμείς του λέμε "να μας φιλήσεις την Τατιάνα", εκείνος μας απαντά "την φίλησα, της είπα πως είστε εσείς κι εκείνη σας στέλλει τα δικά της φιλά".

Ολόκληρη σειρά στη βιβλιοθήκη τα βιβλία της Τατιάνας. Ένας χοντρός φάκελος οι επιστολές του Ροζέ κυρίως κι οι μνήμες από τα σαράντα τόσα χρόνια της φιλίας μας ατελείωτες.

Έτσι, όπως κάθονται τώρα στη γωνιά μου περιστοιχισμένοι απ' όλες αυτές τις ψηφίδες, ανασύρω μια φωτογραφία. Είναι της Γένουας, στα χρόνια της Χούντας, όταν μετατέθηκε ο Ροζέ κι ήταν κι οι δυο απαρηγόρητοι γιατί η Κύπρος είχε μπει στην καρδιά τους. Έτσι, πήγαμε και τους βρήκαμε κι ήταν μια γιορτή η συνάντησή μας.

Η ομορφιά είναι πάντα εκεί για να υπερβαίνει τον χρόνο και τη φθορά!!